

Карибська таємниця
Агата Крісті

Міс Марпл

Невже начебто природна смерть докучливого старого на екзотичному курорті – лише репетиція наступних убивств? Міс Марпл упевнена, що так! «Скелет у шафі» є в кожного, тож леді-детективу знадобиться неабияка сміливість, щоб вистежити злочинця, яким може виявитися будь-хто.

Агата Крісті

Карибська таємниця

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2017

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2017

Агату Крісті знають у всьому світі як королеву детективу. Близько мільярда примірників її творів продано англійською мовою, ще один мільярд – у перекладі 100 іноземними мовами. Вона – найпопулярніший автор усіх часів і всіма мовами, а за кількістю видань поступається лише Біблії та Шекспірові. Вона – автор 80 детективних романів та збірок оповідань, 19 п'єс і 6 романів, опублікованих під ім'ям Мері Вестмейкот.

Перший роман Агати Крісті – «Таємнича пригода в Стайлзі» – був написаний наприкінці Першої світової війни, у якій письменниця брала участь, перебуваючи у волонтерському медичному загоні. У цьому романі вона створила образ Еркюля Пуаро – маленького бельгійського детектива, якому судилося стати найпопулярнішим героєм у літературі детективного жанру після Шерлока Холмса. Цей роман був опублікований у видавництві «Бодлі-Гед» у 1920 році.

Після цього Агата Крісті щороку видавала по книжці, а в 1926 році написала свій шедевр – «Убивство Роджера Екройда». То була її перша книжка, опублікована видавництвом «Колінз», що започаткувала плідну й ефективну співпрацю автора з видавництвом, яка тривала 50 років і спричинилася до створення 70 книжок. «Убивство Роджера Екройда» стало також першою книжкою Агати Крісті, яка була інсценована – під назвою «Алібі» – й успішно поставлена на сцені одного з лондонських театрів Вест-Енду. «Пастка на мишей» – найславетніша п'єса письменниці – була вперше поставлена в 1952 р. і не сходить зі сцени протягом найтривалішого часу в історії театральних вистав.

У 1971 р. Агата Крісті отримала титул Дами Британської Імперії. Вона померла в 1976 р., а кілька її творів вийшли друком посмертно. Найуспішніший бестселер письменниці – «Сонне вбивство» – з'явився друком дещо згодом у тому ж таки році, після чого вийшли її автобіографія та збірка оповідань «Останні справи міс Марпл», «Пригода в затоці Поленза» й «Поки триває світло». У 1998 р. «Чорна кава» стала першою з п'єс Агати Крісті, на сюжеті якої інший автор, Чарлз Осборн, побудував свій роман.

Карибська таємниця

Моему давньому другові Джонові Крукшенку Роузу разом зі щасливими спогадами про мій візит до Вест-Індії

Розділ перший

Полгрейв розповідає

– А скільки ми чуємо балачок про Кенію, – сказав майор Полгрейв. – Кожен, кому не ліньки, ладний базікати нісенітницю про ту країну. А я прожив там чотирнадцять років життя – і то були чи не найкращі мої роки!

Стара міс Марпл нахилила голову. То був лагідний жест чемної уваги. Поки майор Полгрейв бомбардував її досить занудними спогадами про своє нецікаве життя, міс Марпл спокійно віддавалася власним думкам. До таких банальних ситуацій вона давно звикла. У тих розповідях ішлося тільки про різні місцевості. У минулому розповідали переважно про Індію. Майори, полковники, генерали – одна й та сама послідовність слів: Симла, носії, тигри, Чота-Газрі, Тифін, Кітмагарс і так далі. У майора Полгрейва термінологія була трохи іншою. Сафарі. Кікую. Слони. Суахілі. Але конструкція розмови нічим не відрізнялася. Старий чоловік мав потребу в слухачах, щоб розбудити в пам'яті дні, коли він був щасливий. Ті дні, коли його спина була прямою, зір – гострий, а слух – бездоганний. Декотрі з тих балакунів досі були гарними старими солдатами, інші втратили будь-яку привабливість. І майор Полгрейв належав до другої категорії – червонопикий, зі скляним оком, схожий на опудало жаби.

Проте Міс Марпл ставилася до всіх старих вояків з однаковою лагідною доброзичливістю. Вона вдавала, ніби уважно слухає, вряди-годи киваючи головою, думаючи про щось своє й милуючись красою навколишнього краєвиду – в цьому випадку бездонною блакиттю Карибського моря.

«Який він усе ж таки милий, мій любий Реймонд, – із глибокою вдячністю думала вона, – такий милий і такий добрий...» Чому він так широко турбується про стару тітку, вона ніяк не могла зрозуміти. Почуття обов'язку, можливо, почуття родини? А може, він і справді так глибоко її любить...

Загалом вона не мала підстав сумніватися, що він таки її любить – він завжди її любив, і ця любов завдавала їй чимало клопоту. Він докладав неабияких зусиль, щоб вона не відставала від життя. Надсилав книжки, щоб вона їх читала. Сучасні романи. Читати їх було для неї тяжким обов'язком – адже в них розповідається про таких неприємних людей, що так дивно поводитися й навіть не вміють утішатися життям. «Секс» – це слово навіть не згадували в молоді роки міс Марпл; але його вистачало – хоч про нього так багато й не говорили – і втішалися ним значно більше, ніж тепер, чи принаймні так їй здається. Хоч його зазвичай і називали Гріхом, але вона не могла позбутися враження, що він був тоді набагато приємнішим, ніж сьогодні, коли перетворився на щось, подібне до Обов'язку.

На мить її погляд ковзнув по книжці, що лежала в неї на колінах, розгорнута на сторінці двадцять третій, до якої вона все ж таки змогла добутися – а читати далі її, либонь, не примусить ніяка сила!

«Ти хочеш сказати, що взагалі не маєш ніякого сексуального досвіду? – недовіриливо запитав молодик. – У дев'ятнадцять років? Такого просто не може бути. Це надто важливо».

Дівчина сумно похнюпилася, її пряме масне волосся впало їй на обличчя.

«Я знаю, – прошепотіла вона. – Я знаю».

Він подивився на неї – заляпана жиром блузка-джерсі, босі ноги, брудні нігті на ногах, гострий запах поту... Він не міг збагнути, чому вона здавалася йому такою збіса принадною.

Міс Марпл також не могла цього збагнути! Подумати тільки! Секс ім накидають, наче ліки, що тонізують організм! Відолашна молодь...

– Моя люба тітко Джейн, чому ви занурюєте голову в пісок, наче старий привабливий страус? По шию закопалися у ваше ідилічне старе життя. Справжнє життя – ось до чого слід прагнути!

Так говорив Реймонд, і його тітка Джейн розгублено погоджувалася, вона боялася, що й справді її погляди на світ надто старомодні.

Хоч реальне сільське життя було далеким від ідилічного. Люди, схожі на Реймонда, нічого в ньому не розуміли. Виконуючи свої обов'язки на сільській парафії, міс Марпл здобула досить повне знання фактів сільського життя. Вона не мала бажання говорити про них, а ще менше – писати, але вона їх знала! Тут вистачало сексу – природного й неприродного. Згвалтування, інцест, збочення всіх видів і різновидів. (Тут траплялося таке, про що розумні молодики з Оксфорда, які пишуть книжки, навіть не чули.)

Міс Марпл повернулася думками до Карибського моря й підхопила нитку розмови, яку розмотував майор Полгрейв...

– Ви здобули там цікавий досвід, – сказала вона підбадьорливо. – Надзвичайно цікавий.

– Я міг би розповісти вам значно більше. Проте деякі факти не призначаються для вух леді...

Тривалий досвід підказав міс Марпл, як треба поводитися в цій ситуації. Вона скромно опустила віи, і майор Полгрейв продовжив свою очищену від брутальних подробиць розповідь про звичаї племен, а міс Марпл змогла повернутися думками до свого улюбленого небожа.

Реймонд Вест був успішним письменником-романістом, збив собі чималий статок і робив усе від нього залежне, щоб полегшити життя своїй літній тітоньці. Минулої зими вона тяжко захворіла на запалення легенів, і лікарі порадили їй тривале перебування на сонці. З притаманною йому щедрістю Реймонд запропонував тітці подорож до Вест-Індії. Міс Марпл хотіла було відмовитися – її лякали висока ціна, велика відстань, труднощі подорожі, необхідність покинути свій будинок у Сент-Мері-Мід. Проте Реймонд зумів залагодити всі проблеми. Його друг, який писав книжку, хотів пожити на селі, у тихому місці. «Він догляне за будинком. Він любить вести домашнє господарство. Як і всі гомики. Тобто...»

Він замовк, трохи збентежившись, – проте навіть його любя стара тітка Джейн, безперечно, чула про гомиків.

Він залагодив і наступні проблеми. Подорожувати сьогодні було легко. Вона полетить літаком – їхній друг Діана Горокс летить до Тринідаду й проведе тітку Джейн аж туди, а на Сент-Оноре вона оселиться в готелі «Золота Пальма», де хазайнуть Сендерсони. Найприємніше подружжя у світі. Вони доглянуть за нею. Він напише їм негайно.

Та сталося так, що Сендерсони повернулися до Англії. Але їхні наступники Кендели повелися по-дружньому й запевнили Реймонда, що його тітка не матиме жодних проблем. На випадок чого на острові був дуже добрий лікар, і вони особисто не спускатимуть із неї очей та підбають про її комфорт.

І вони дотримали свого слова. Молі Кендел, гарненька білявка років двадцяти, завжди перебувала в пречудовому гуморі. Вона тепло привітала стару леді й доклала всіх зусиль, щоб забезпечити їй добрий комфорт. Тім Кендел, її чоловік, худий, темноволосий, років тридцяти, також був утіленням самої доброти.

Отож міс Марпл опинилася далеко від суворого англійського клімату, у затишному власному бунгало з усміхненими вест-індійськими дівчатами, що обслуговували її, Тім Кендел завжди зустрічав її в ідальні й відпускав жарти на тему сьогоднішнього меню, а коли їй хотілося, вона йшла стежкою, яка приводила її від бунгало на берег моря та пляж, де вона сиділа в зручному плетену кріслі й дивилася на тих, хто купався. Вона навіть мала товариство з кількох літніх курортників: старий містер Рейфаел, доктор Грем, канонік Прескот і його сестра та її нинішній кавалер майор Полгрейв.

Чого ще треба старій дамі?

Але вона не була такою задоволеною, якою мала б бути, і десь у глибині душі міс Марпл почувала себе в цьому винною.

Тут було гарно й тепло, і дуже добре для її ревматизму, чудові краєвиди – хоч, мабуть, трохи одноманітні. Забагато пальмових дерев. І щодня одне й те саме – тут нічого не відбувалося. Не те, що в Сент-Мері-Мід, де без прикметних подій не минало жодного дня. Якимось їй небіж порівняв життя в Сент-Мері-Мід із піною на поверхні ставка, а вона обурено відповіла йому, що якби цю піну розмазати по склу, то під мікроскопом там можна було б побачити бурхливе життя. Атож, у Сент-Мері-Мід і справді завжди щось відбувалося. Інцидент за інцидентом блискавично виникали в пам'яті міс Марпл: помилка, якої місіс Лінет припустилася, готуючи собі мікстуру від кашлю, дивна поведінка молодого Полгейта, випадок із матір'ю Джорджі Вуда, коли та вирішила провідати сина (але чи справді та жінка була його матір'ю?), справжня причина сварки між Джо Арденом і його дружиною. Так багато цікавих людських проблем, які давали поживу для нескінченних приемних роздумів про сутність життя. От якби знайшлося що-небудь і тут – ну, щось таке, у що вона з приемністю могла б устроїти зуби.

Вона стрепенулася, до неї раптом дійшло, що майор Полгрейв покинув Кенію й перескочив до кордону з провінцією Трансвааль у Південній Африці, розповідаючи про те, як служив там молодшим офіцером. Саме в цю мить він запитував її з великою щирістю в голосі:

– Хіба ви зі мною не згодні?

Тривала практика допомогла міс Марпл не розгубитися й відповісти на запитання, якого вона не чула:

– Я не переконана в тому, що маю достатній досвід, аби про це судити. Боюсь, я жила надто усамітненим життям.

– І це добре, моя люба леді, це добре! – галантно вигукнув майор Полгрейв.

– А ваше життя було таким розмаїтим, – провадила міс Марпл, сповнена рішучості залагодити свою прикру неухваленість.

– Атож, – поблажливо погодився майор Полгрейв. – Можна сказати, цікаве було життя. – Він озирнувся навколо себе оцінливим поглядом. – Гарний тут краєвид.

– Тут і справді гарно, – сказала міс Марпл і вже була неспроможна зупинити себе. – Але чи трапляється тут щось коли-небудь?

Майор Полгрейв здивовано витріщився на неї.

– Аякже. Скандалів і тут вистачає. Знаєте, я міг би вам розповісти...

Але міс Марпл потрібні були не скандали. Тим паче, що в сучасних скандалах не було нічого цікавого. Просто чоловіки й жінки, що змінюють партнерів і намагаються привернути до цього увагу, замість пристойно приховувати свої походеньки й відчувати глибокий сором через них.

- Десь два роки тому тут було навіть убивство. Того чоловіка звали Гарі Вестерн. Та ви, либонь, пам'ятаєте, газети тоді багато про це писали.

Міс Марпл кивнула головою без будь-якого ентузіазму. То було вбивство не в її стилі. Газети так багато писали про нього, певно, тому, що всі причетні особи були дуже багаті. Майже не доводилося сумніватися, що Гарі Вестерн застрелив графа Феррарі, коханця своєї дружини, і було не менш імовірно, що за його ретельно обмірковане алібі було заплачено добрі гроші. Усі були тоді п'яні, і чимало з тих людей споживали наркотики. Нецікаві люди, подумала міс Марпл, хоч, безперечно, вони були на видноті й привертали до себе увагу. Але її вони не цікавили.

- А якщо ви запитаете мене, то я скажу вам, що то було не єдине вбивство в той час. - Він похитав головою й підморгнув їй. - Я підозрював... о, я справді підозрював...

Міс Марпл випустила з рук свій клубок вовни, і майор нахилився й подав його їй.

- Якщо ми вже заговорили про вбивство, - провадив він, - то мені одного разу трапився надзвичайно цікавий випадок - хоч і не особисто мені.

Міс Марпл усміхнулася підбадьорливо.

- Якось у клубі зібралося чимало хлопців й один почав розповідати свою історію. Він був лікар і розповів нам про один із випадків зі своєї практики. Молодий чоловік прийшов і розбудив його серед ночі. Його дружина повісилася. У них не було телефону, тож після того як він витяг її із зашморгу й зробив усе, що міг, він вивів машину з гаража й поїхав шукати лікаря. Жінка не померла, хоч і була близька до смерті. Проте вона оклигала. Молодик, схоже, дуже її любив. Він плакав, як дитина. Він помітив, що протягом останнього часу вона була якась дивна, поринула в депресію чи щось таке. Та все нібито обійшлося. Але через місяць та сама жінка прийняла завелику дозу снодійних пігулок і відійшла до кращого світу. Сумна історія.

Майор Полгрейв зробив паузу й похитав головою. Позаяк він свою розповідь вочевидь не закінчив, міс Марпл чекала її продовження.

- А що тут особливого, могли б ви сказати. Жінка була надто нервова - ось вам і результат. Але десь через рік той лікар правив теревені з колегою, і той другий ескулап розповів йому про жінку, що намагалася втопитися, чоловік витяг її з води, покликав лікаря, й удвох вони повернули її до життя - та минуло кілька тижнів, і вона отруїлася газом.

Трохи дивний збіг, чи не так? По суті, та сама історія. Мій знайомий каже: «У мене теж була подібна історія. Мого чоловіка звали Джонсом (чи як там його звали). А твого?» - «Точно не пам'ятаю. Здається, Робінсоном. Але, безперечно, не Джонсом».

Отже, ті двоє подивились один на одного й погодилися на тому, що все це дуже дивно. А тоді мій знайомий дістав фотознімок і показав його колезі. «Ось він, той чоловік, - сказав він. - Я приїздив до нього наступного дня, щоб розпитати подробиці, і побачив біля його парадних дверей чудовий

екземпляр китайської троянди, різновид, якого я раніше ніколи не бачив у цій країні. Мій фотоапарат був зі мною в машині, і я зробив фото. У ту мить, коли я клацнув затвором, той чоловік з'явився у дверях і я сфотографував його теж. Не думаю, щоб він це помітив». Я запитав його про китайську троянду, але він не знав, як називається той її різновид. Другий лікар подивився на знімок і сказав: «Фокус трохи порушений, але я готовий записатися – у всякому разі я майже переконаний, що це той самий чоловік».

Я не знаю, чи дали вони тій справі якийсь хід. А якщо й дали, то нічого не домоглися. Думаю, той містер Джонс, чи містер Робінсон, чи хто він там був, прикрив свої сліди дуже вміло. Але дивна історія, правда ж? Навіть не хочеться вірити, що таке буває.

– Таке буває, – спокійно відказала міс Марпл. – І мало не щодня.

– Ет, облиште, це надто фантастичний збіг.

– Якщо чоловік знайшов формулу, яка працює, він уже не зупиниться. Він робитиме те, що почав.

– Як той, що топив своїх наречених у ванні, – так?

– Щось подібне до того.

– Лікар подарував мені той знімок – як такий собі курйоз...

Майор Полгрейв почав длубатися в туго набитому гамані, бурмочучи сам до себе:

– Скільки тут усіляких речей – не знаю, навіщо я їх зберігаю...

А я знаю, подумала міс Марпл. Ці речі правлять за ілюстрації до його комплекту історій. А та, яку він щойно розповів і яку, певно, добре відпрацював, повторюючи її безліч разів, можливо, на самому початку була зовсім іншою.

Майор усе ще совався й мурмотів:

– Геть забув, куди я її запхав. А ось ця була гарною жінкою, хто б міг подумати... То де ж я її... То ось чому я ніяк не міг пригадати, куди її подів, – які бивні! Я мушу вам показати...

Він раптом замовк – витяг зі стосика маленьку світлину й утупився в неї.

– Хочете подивитися на фотографію вбивці?

Він уже наготувався показати світлину їй, але раптом його рука зупинилася у своєму русі. Ще більше схожий на опудало жаби, ніж раніше, майор Полгрейв раптом прикипів поглядом до якоїсь точки над її правим плечем – звідти долинали голоси й шарудіння кроків, що наближались.

– Чорт забирай... Я хотів...

Він швидко запхав усе назад у свій гаман і поклав його до кишені.

Його обличчя стало ще більш багровим, ніж раніше, і він промовив гучним і якимсь неприродним голосом.

– Отже... Я радий, що показав вам ті слонові бивні... То був найбільший слон із тих, яких я будь-коли застрелив... А, привіт! – вигукнув він фальшиво-приятним тоном. – Погляньте, хто сюди прийшов! Великий квартет – Флора і Фауна. Ну то як сьогодні – вам пощастило?

Кроки, що наближалися, належали чотирьом постояльцям готелю, яких міс Марпл уже знала в обличчя. То були дві подружні пари, і хоч міс Марпл ще не була знайома з їхніми прізвищами, проте знала, що до високого чоловіка з кучмою густого посивілого волосся зверталися як до «Грега», а його дружина, жінка із золотавим волоссям, була відома як Лакі, а двох інших, які складали другу подружню пару, худого темноволосого чоловіка та вродливу жінку з обвітраним і засмаглим обличчям, називали Едвардом та Евелін. Вони були ботаніками, наскільки вона зрозуміла, й цікавилися також птахами.

– Можна сказати, не пощастило, – відповів Грег. – Принаймні ми не знайшли те, чого шукали.

– Я не знаю, чи знайомі ви з міс Марпл? Полковник і місіс Гілінгдон та Грег і Лакі Дайсони.

Вони приязно привіталися з нею, і Лакі голосно сказала, що помре, якщо їй негайно або трохи згодом не дадуть чогось випити.

Грег помахом руки покликав Тіма Кендела, який сидів неподалік із дружиною, переглядаючи якісь бухгалтерські книги.

– Привіт, Тіме. Принесіть нам чогось випити. – Він обернувся до інших і запитав: – Пунш?

Усі ствердно кивнули головами.

– Для вас те саме, міс Марпл?

Міс Марпл подякувала, проте сказала, що ліпше вип'є свіжого лимонаду.

– Отже, свіжий лимонад і п'ять пуншів, – сказав Тім Кендел.

– Приєднуйтеся до нас, Тіме.

– Я б залюбки. Але мені треба заповнити рахунки. Не можу скинути всю роботу на Молі. Сьогодні виступає шумовий оркестр, до речі.

– Чудово! – вигукнула Лакі. – Прокляття! – спохмурніла вона. – Я вся в колючках. Ой! Едвард навмисне затягнув мене в колючий чагарник!

– То були гарні рожеві квіти, – сказав Гілінгдон.

– І гарні довгі шпичаки. Ти справжній садист, Едварде!

– Не те що я, – сказав Грег, усміхаючись. – Саме втілення людської доброти.

Евелін Гілінгдон сіла поруч із міс Марпл і стала весело базікати, звертаючись до неї.

Міс Марпл поклала своє плетіння на коліна. Повільно й долаючи певні труднощі через ревматизм у шиї, вона обернула голову через своє праве плече й подивилася назад. На певній відстані там стояло велике бунгало, у якому жив багатий містер Рейфаел. Але там не видно було ознак життя.

Вона цілком доречно відповідала на зауваження Евелін (справді, якими добрими були до неї люди!), а її погляд замислено ковзав по обличчях двох чоловіків.

Едвард Гілінгдон здавався добрим чоловіком. Спокійний, але дуже чарівний... А Грег був великим, збудженим, переповненим галасливою радістю. Він і Лакі нагадували їй канадців або американців.

Вона подивилася на майора Полтгрейва, який явно перегравав у своєму намаганні здаватися добродушним.

Розділ другий

Міс Марпл порівнює

I

Того вечора в «Золотій Пальмі» було дуже весело.

Сидячи за своїм столом у кутку, міс Марпл із цікавістю озиралася навкруг себе. Їдальня була великою кімнатою, відкритою з трьох боків до теплого запашного повітря Вест-Індії. На кожному столі стояла невеличка лампа, пофарбована в якийсь неясний колір. Більшість жінок були у вечірніх сукнях: з-під тонкого ситцю стриміли засмаглі плечі та руки. Перед від'їздом з Англії дружина племінника міс Марпл Джоун із лагідною наполегливістю вмовила стареньку прийняти від неї «невеличкий чек».

– Бо, тітко Джейн, там буде дуже жарко, а я не думаю, що ви маєте щось із тонкого одягу.

Джейн Марпл подякувала і взяла чек. Вона досягла того віку, коли для старих людей природно не тільки фінансово підтримувати юних, а й одержувати підтримку від людей середнього віку. Проте вона не могла примусити себе купити собі якусь дуже тонку одіж! У своєму віці вона рідко

зігрівалася по-справжньому навіть у найжаркішу погоду, а температуру, яка тоді стояла на Сент-Оноре, аж ніяк не можна було назвати «тропічною спекою». Того вечора вона була вдягнена в найліпших традиціях провінційної англійської леді – у сіру сукню з мереживами.

Не те, щоб вона була в тій залі єдиною старою жінкою. Там були представники різного віку. Старі фінансові магнати зі своїми молодими третіми або четвертими дружинами. Були подружжя середнього віку з Північної Англії. Весела родина з Каракаса з прийомними дітьми. Узагалі, країни з Південної Америки були тут представлені найбільше, повсюди чулися іспанська та португальська мови. На задньому плані трималися солідні англійські джентльмени – два пастори, лікар і суддя на пенсії. Тут була навіть одна китайська родина. Обслуговування в ідальні здійснювали переважно жінки, високі й стрункі чорношкірі дівчата з гордою поставою, одягнені в біле. Обов'язки метрдотеля виконував досвідчений офіціант-італієць, вино подавав француз, а Тім Кендел тримав усе під своїм пильним наглядом, зупиняючись то там, то там, щоб погомоніти з людьми, які сиділи за столами. Дружина, вельми приваблива молода жінка, вправно допомагала йому. Волосся в неї було природного золотавого кольору, а рот майже завжди розтягнений у широкій усмішці. Настрій у Молі Кендел псувався рідко. Підлеглі з ентузіазмом виконували її розпорядження, і вона вміла знаходити підхід до дуже різних гостей. З літніми чоловіками вона сміялася й фліртувала. Щодо жінок молодшого віку, то вона захоплювалася їхніми вбраннями.

– О, у якій фантастичній сукні ви прийшли на сьогоднішній вечір, місіс Дайсон. Я вам так заздрю, що готова зірвати її з ваших плечей.

Але вона була дуже гарна й у своєму вбранні чи принаймні так здавалося міс Марпл: білій сукні, яка туго облягала тіло, з накинутою на плечі гаптованою шовком світло-зеленою шаллю. Лакі не витримала, щоб не помацати ту шаль пальцями.

– Чудовий колір! Мені теж хотілося б мати таку.

– Ви можете купити її в місцевій крамниці, – сказала їй Молі і пройшла далі.

Вона не стала зупинятися біля столу, за яким сиділа міс Марпл. Літніх дам зазвичай залишала чоловікові.

– Старенькі набагато більше люблять чоловіків, – казала вона.

Тім Кендел підійшов і нахилився до міс Марпл.

– Може, ви хотіли б чогось спеціального? – запитав він. – Ви тільки мені скажіть, і ми приготуємо для вас усе, що ви замовите. Готельна їжа, та ще й приготована в субтропіках, – це не те, що ви звикли споживати вдома, еге ж?

Міс Марпл посміхнулася й сказала, що це одна з причин, чому іноді буває так приємно поїхати за кордон.

– Тоді все окей. Але якби вам чогось захотілося...

– Чого, наприклад?

– Ну, знаєте... – Тім Кендел на мить завагався. – Бутербродного пудингу? – нарешті наважився припустити він.

Міс Марпл усміхнулася й відповіла, що чудово обійдеться без бутербродного пудингу протягом певного часу.

Вона взяла ложечку й заходилася їсти своє фруктове морозиво з маракуєю, весело і схвально усміхаючись.

У цю мить загравав шумовий оркестр. Шумові оркестри на Антильських островах вважають однією з головних розваг. Щиро кажучи, міс Марпл могла б чудово обійтися без них. Вона вважала, що вони створюють не музику, а брязкіт, бридкий і гучний без потреби. Проте не випадало сумніватися, що іншим цей брязкіт подобався, і міс Марпл, згадавши про свою юність, вирішила, що оскільки заховатися від цих звуків вона нікуди не зможе, то доведеться їх полюбити. Не могла ж вона попросити Тіма Кендела, щоб на її замовлення оркестр загравав «Голубий Дунай». (Як то приємно – танцювати вальс!) А сьогодні молоді танцюють казна-що. Вистрибують, кривляються. Звісно, молодь має розважатися так, як їй до вподоби. Але тут міс Марпл несподівано зупинилася у своїх роздумах. Бо їй раптом спало на думку, що дуже мало з присутніх тут людей були молодими. Танці, яскраве освітлення, музика оркестру (навіть такого чудернацького, як шумовий) – усе це, безперечно, призначалося для молоді. Але де тут молодь? Молодь, певно, навчається в університетах або працює, маючи лише два тижні відпустки на рік. Таке місце відпочинку, як тут, надто далеко розташоване й надто дороге. Це веселе й безтурботне життя призначається для тридцятирічних і сорокарічних – і тих старих чоловіків, які хочуть догодити своїм молодим дружинам (а іноді й собі разом із ними). Можна тільки пошкодувати, що молодих тут мало або й зовсім нема.

Міс Марпл нудьгувала за молоддю. Була тут місіс Кендел, звичайно. Вона, певно, мала не більш як двадцять два чи двадцять три роки і, як здавалося, щиро втішалася – але ж це була її робота, тільки всього.

За сусіднім столом сиділи канонік Прескот та його сестра. Вони помахали міс Марпл рукою, щоб вона приєдналася до них пити каву, і вона прийняла запрошення. Міс Прескот була худою жінкою із суворим обличчям, а канонік – круглим, рожевошоким чоловіком, чие обличчя сяяло добротою.

Принесли каву, і стільці трохи відсунули від столів. Міс Прескот відкрила свій несесер і дістала звідти бридку на вигляд скатертини, яку підшивала. Вона розповіла міс Марпл про події дня. Уранці вони відвідали нову школу для дівчаток. Після пообіднього відпочинку пройшлися плантацією цукрової тростини й пили чай у пансіоні, де зупинилися їхні друзі.

Прескоти оселилися в «Золотій Пальмі» раніше, ніж міс Марпл, і тому змогли розповісти їй про інших постояльців готелю.

Отой старий чоловік, містер Рейфаел, приїздить сюди щороку. Він фантастично багатий! Володіє величезною низкою супермаркетів, розкиданих по всій Північній Англії. Молода жінка, та, що з ним, – його секретарка

Естер Волтерс, удова. (Там усе гаразд, звичайно. Нічого непристойного. Зрештою, йому вже майже вісімдесят!)

Міс Марпл кивком голови висловила свою цілковиту згоду з тим, що там і справді не може бути нічого непристойного, а канонік зауважив:

– Дуже мила молода жінка; її мати, якщо не помиляюся, вдова й живе в Чичестері.

– Містер Рейфаел привіз із собою також служника. Чи то радше медбрата – він кваліфікований масажист, думаю. Його прізвище – Джексон. Бідолашній містер Рейфаел практично паралізований. Як це сумно – з такими грішми!

– Він щедро й із радістю жертвує на церкву, – схвально промовив канонік Прескот.

Люди мінялися місцями, одні пересідали далі від шумового оркестру, інші – ближче до нього. Майор Полгрейв приєднався до квартету Гілінгдонів – Дайсонів.

– Тепер про тих людей, – мовила міс Прескот, без потреби знизивши голос, бо він однаково не був чутний через гуркіт і брязкіт шумового оркестру.

– Я саме збиралася запитати у вас про них.

– Вони були тут торік. Вони щороку по три місяці живуть у Вест-Індії, оселяючись на різних островах. Високий чоловік – то полковник Гілінгдон, а темноволоса жінка – його дружина, вони ботаніки. Інші двоє, містер і місіс Грегорі Дайсон, – американці. Він пише про метеликів, якщо не помиляюся. Й усі четверо цікавляться птахами.

– Так приємно, коли люди мають хобі на свіжому повітрі, – добродушно промовив канонік Прескот.

– Думаю, їм би не сподобалося, що ти назвав їхнє захоплення хобі, Джеремі, – сказала його сестра. – Вони друкують свої статті в журналах «Нешнел Джоріграфік» та «Роял Ортікалчерел Джорнел». Вони сприймають себе дуже серйозно.

Гучний вибух сміху долинув від столу, на який вони дивилися. Він був настільки гучний, що перекрив брязкіт шумового оркестру. Грегорі Дайсон відхилився назад на своєму стільці й бив кулаком по столу, його дружина протестувала, а майор Полгрейв осушив свій келих і, схоже, аплодував.

У цю мить їх навряд чи можна було назвати людьми, які сприймають себе серйозно.

– Майорові Полгрейву не слід так багато пити, – сердито зауважила міс Прескот. – У нього високий кров'яний тиск.

На стіл принесли нову порцію пуншів.

– Так добре розібратися в усьому, – сказала міс Марпл. – Коли я зустрілася сьогодні з ними пополудні, то не була певна, хто з ким одружений.

На хвилину запала мовчанка. Міс Прескот сухо кахикнула і сказала:

– Ну, а щодо цього...

– Джоун, – урвав її канонік тоном, у якому чувся докір. – Може, було б краще, якби на цьому ти зупинилася.

– Знаєш, Джеремі, я нічого особливого й не хотіла сказати. Але ж ти сам повинен пам'ятати, як торік невідомо з якої причини – я й справді не розумію чому – ми подумали, що місіс Дайсон – це місіс Гілінгдон, поки хтось не сказав нам, що вона не була нею.

– Можна тільки подивуватися, як у людей іноді виникають хибні уявлення, – невинним тоном промовила міс Марпл.

Її погляд на мить зустрівся з поглядом міс Прескот. Іскра жіночого взаєморозуміння пробігла між ними.

Чоловік, наділений тоншим розумінням, аніж канонік Прескот, напевне відчув би, що він зайвий у цій розмові.

Жінки обмінялися ще одним сигнальним поглядом. Він промовляв не менш виразно, аніж якби були сказані відповідні слова: «Якось іншим разом...»

– Містер Дайсон називає свою дружину «Лакі»[1 – Lucky – щасливиця (англ.).].

– Це її справжнє ім'я чи прізвище? – запитала міс Марпл. – Навряд чи це її справжнє ім'я.

– Я його запитував, – сказав канонік. – Він сказав, що називає її Лакі, бо вона принесла йому щастя. Якщо він втратить її, – сказав він, – то втратить і своє щастя. Гарно сказано, чи не так?

– Він дуже любить пожартувати, – зауважила міс Прескот.

Канонік із сумнівом подивився на сестру.

Шумовий оркестр перевершив себе диким вибухом какофонії, і по підлозі зачовгали ноги танцюристів.

Міс Марпл та всі інші обернули стільці, щоб зручно було дивитися. Танці подобалися міс Марпл більше, ніж музика; їй було приємно дивитися на посмикування ніг та ритмічні розгойдування тіл. Усе це здавалося їй дуже реальним. Так, ніби під рухами ховався глибокий зміст.

Сьогодні ввечері вона вперше трохи освоїлася в новому оточенні... Досі вона ніяк не могла знайти те, що завжди вдавалося їй дуже легко, – схожість у людях, яких вона бачила вперше, з різними особисто знайомими їй людьми. Можливо, вона була трохи приголомшена яскравими враженнями та екзотичними кольорами; і тепер відчула, що незабаром зможе зробити кілька цікавих порівнянь.

Наприклад, Молі Кендел схожа на дуже приемну дівчину, чие ім'я вона не могла пригадати і яка працювала кондуктором на автобусі до Маркет-Бейзингу. Вона завжди допомагала їй увійти й ніколи не подавала сигналу відходити, поки не переконувалася в тому, що міс Марпл добре всілася. Тім Кендел трохи скидається на метрдотеля в ресторані «Роял Джордж» у Медчестері, він так само самовпевнений і водночас стурбований. (Той чоловік мав виразку шлунка, згадала вона.) Що ж до майора Полгрейва, то він нічим не відрізняється від генерала Леруа, капітана Флемінга, адмірала Віклоу та командера Річардсона. Вона перейшла до більш цікавих осіб. Грег, наприклад? Грега їй важче порівняти з кимось, бо він американець. Щось у ньому є від сера Джорджа Тролопа, наприклад, який завжди так жартував на зборах цивільної оборони, – а може, від містера Мердока, різника. Містер Мердок мав досить погану репутацію, але деякі люди вважали, що то чисті плітки і що сам містер Мердок заохочував поширювати всіляку нісенітницю про себе. Лаї? Ну, тут усе просто – Марлін із «Трьох Корон». Евелін Гілінгдон? Цілком ототожнити з кимось Евелін нелегко. За своєю зовнішністю вона могла б зіграти багато ролей – високих, тонких англійок з обвітреним обличчям чимало. Леді Кароліна Вулф, перша дружина Пітера Вулфа, яка наклала на себе руки? Або Леслі Джеймс – тиха жінка, яка вміла приховувати свої почуття й, продавши свій будинок, подалася у світ, нікому не сказавши, куди вона іде. Полковник Гілінгдон? Тут прямої аналогії в неї нема. Спочатку вона повинна бодай трохи пізнати його. Один із тихих чоловіків із добрими манерами. Ти ніколи не знаєш, що в них на думці. Іноді вони здатні вас здивувати. Вона пам'ятає, як одного дня майор Гарпер тихцем перерізав собі горло. Ніхто ніколи не довідався, навіщо він це зробив. Міс Марпл вважала, що знає це, але цілком певною вона не була ніколи...

Її погляд ковзнув до того столу, за яким сидів містер Рейфаел. Про нього відомо, що він неймовірно багатий, щороку приїздить до Вест-Індії, що він наполовину паралізований і схожий на покритого зморшками старого хижого птаха. Одяг вільно висів на його всохлому тілі. Йому могло бути сімдесят, вісімдесят або й дев'яносто років. Очі він мав пронизливі й часто бував брутальний, але люди рідко ображалися на нього, почасти тому, що він був дуже багатий, а почасти через його могутню особистість, яка гіпнотизувала й навіювала почуття, що в якомусь розумінні містер Рейфаел мав право бути брутальним, якщо йому хотілося таким бути.

Поруч нього сиділа його секретарка, місис Волтерс. У неї було волосся кольору пшениці й приємне обличчя. Містер Рейфаел часто бував брутальний у стосунку до неї, але вона, схоже, цього ніколи не помічала. То була не улесливість, а радше неухважність. Вона поводитися, як поводить у лікарні добре тренувана медсестра. А може, подумала міс Марпл, вона колись і працювала медсестрою.

Високий і вродливий молодик, у білому піджаку, підійшов і став за стільцем містера Рейфаела. Старий подивився на нього, кивнув головою, а потім рукою показав йому на стілець. Молодик сів.

– А це містер Джексон, думаю, – мовила міс Марпл, звертаючись до самої себе. – Його слуга й масажист.

Вона приділила й містерові Джексону певну частку своєї уваги.

У барі Молі Кендел потяглася всім тілом і скинула свої черевики на високих підборах. Тім увійшов із тераси й приєднався до неї. На мить вони залишилися в барі самі.

– Стомилася, люба? – запитав він.

– Та трохи. Сьогодні мене непокоїть біль у ногах.

– Це не забагато для тебе? Стільки роботи. І роботи нелегкої. – Він подивився на неї з тривогою в погляді.

Вона засміялася.

– Ох, Тіме, не кажи дурниць. Мені тут дуже подобається. Тут чудово. Я завжди мріяла про щось подібне, й ось моя мрія стала реальністю.

– Тут і справді чудово – якщо ти приїхав сюди відпочити. Але для власників готелю це тяжка робота.

– Але ж нічого задарма не дістається, – резонно зауважила Молі.

Тім Кендел спохмурнів.

– Ти гадаєш, у нас усе гаразд? Ми працюємо успішно? Нам є чим похвалитися?

– Звичайно, є.

– А ти не думаєш, що люди кажуть: «При Сендерсонах тут було набагато краще»?

– Звичайно, хто-небудь неодмінно так скаже. Але це будуть ті, кого дратують будь-які зміни. Я переконана, що в нас усе виходить набагато ліпше, ніж у них. У нас усе ефектніше й привабливіше. Ти зачаровуєш старушенцій і вмієш створити враження, ніби готовий кохатися з тими, кому вже стукнуло сорок або п'ятдесят і вони втратили всяку надію, а я пускаю бісики старим джентльменам, примушую їх почуватися, як ото собаки, що їх привели на злучку, і виступаю в ролі ніжної доньки перед сентиментальними стариганами, яким би хотілося її мати. О, в нас усе виходить пречудово.

Похмурий вираз зійшов з обличчя Тіма.

– Це добре, що ти так думаєш. А я боюся. Ми пішли на великий ризик заради цього. Я покинув свою роботу...

– І правильно зробив, – швидко втрутилася Молі. – Вона руйнувала твою душу.

Він засміявся й поцілував її в кінчик носа.

- Ти з цим покінчив, - повторила вона. - Чому ти весь час стурбований?
- Така, либонь, у мене вдача. Я завжди думаю - а раптом щось станеться.
- Що тут може статися?
- О, я не знаю. Хтось може втопитися.
- Тільки не тут. Це один із найбезпечніших пляжів. І ми маємо того здоровенного шведа, який пильно охороняє його.
- Звісно, я базікаю нісенітницю, - сказав Тім Кендел.

Він завагався, а тоді запитав:

- Тебе більше не тривожать сни?
- Ет, пусте, - сказала Молі і засміялася.

Розділ третій

Смерть у готелі

Міс Марпл принесли сніданок у ліжку, як звичайно. Чай, варене яйце та скибочки фруктів.

Фрукти, які росли на цьому острові, не вельми смакували міс Марпл. Вона з превеликим задоволенням з'їла б яблуко - але про яблука тут, схоже, ніхто ніколи не чув.

Проживши тут майже тиждень, міс Марпл вилікувалася від звички запитувати про погоду. Погода завжди була однакова - гарна. Жодних цікавих змін.

- Тут немає місця для розмаїтої погоди англійського дня, - пробурмотіла вона до себе й не могла пригадати, чи це цитата, чи вона сама скомпонувала фразу.

Сюди налітали, звісно, урагани, проте урагани міс Марпл вважала не погодою, а чимось більш подібним до Божої кари. З неба могла пролитися рясна злива, яка тривала не більш як п'ять хвилин і раптово припинялася. Усе й усі промокали вшент, проте через п'ять хвилин усе знову було сухим.

Чорношкіра дівчина з Вест-Індії всміхнулася і сказала: «Доброго ранку», поставивши тацю на коліна міс Марпл і сяйнувши чудовими білими зубами. Надзвичайно милі дівчата, і можна тільки пошкодувати, що вони не мають ніякого бажання одружуватися. Це дуже непокоїло каноніка Прескота. Хрестин багато, казав він, а вінчання - жодного.

Міс Марпл з'їла сніданок і спланувала, як вона проведе сьогоднішній день. Власне, тут не було чого планувати. Вона підведеться з ліжка, рухаючись повільно, щоб відразу не перевтомитися, бо сьогодні жарко, а її пальці не ворухаться так легко, як ворухилися колись. Потім відпочине хвилин із десять або десь так, візьме своє плетиво й повільно рушить до готелю, міркуючи, де їй прилаштуватися. На терасі, яка виходить до моря? Чи піти на пляж, де вона зможе вмотитися й спостерігати, як купаються дорослі та діти? Зазвичай вона віддавала перевагу другому варіанту. Після пообіднього відпочинку вона зможе прогулятися. Власне – яка різниця?

Сьогоднішній день нічим не відрізнятиметься від інших, подумала вона.

А проте її сподівання не справдилися.

Міс Марпл стала виконувати свою програму, як собі спланувала, і повільно йшла стежкою до готелю, коли їй зустрілася Молі Кендел. Уперше на обличчі цієї веселої молоді жінки не було усмішки. Сумний вираз настільки суперечив її характеру, що міс Марпл відразу запитала:

– Моя люба, сталося якесь лихо?

Молі кивнула головою. Вона трохи завагалася, потім сказала:

– Що ж, ви мусите знати. Усі про це скоро знатимуть. Лихо сталося з майором Полгрейвом. Він помер.

– Помер?

– Атож. Помер уночі.

– О, моя люба, яка прикрість!

– Так, це жахливо, що сюди прийшла смерть. Усіх відразу охопить смуток. Правда, він був дуже старий.

– Учора він здавався цілком здоровим і дуже веселим, – сказала міс Марпл, у якої виникло відчуття внутрішнього протесту проти припущення, що хто завгодно в похилому віці може померти в будь-яку мить.

– Він здавався цілком здоровим, – повторила вона.

– У нього був високий кров'яний тиск, – сказала Молі.

– Але ж тепер проти цього існують ліки. Якісь пігулки абошо. Наука сьогодні така могутня.

– Справді так, але, можливо, він забув ковтнути свої пігулки або прийняв їх забагато. Як ото буває з тими, хто приймає інсулін.

Міс Марпл не вважала, що між діабетом і високим кров'яним тиском багато спільного. Вона запитала:

– А що сказав лікар?

– Доктор Грем, який уже давно на пенсії й живе тут, у готелі, оглянув його, прийшли також представники місцевої влади, щоб видати свідоцтво про смерть, але, схоже, вона була цілком природною. Такі речі нерідко трапляються, коли в тебе високий кров'яний тиск, а надто якщо ти забагато випив, а майор Полгрейв полюбляв надуживати спиртним. Учора ввечері, наприклад.

– Так, я помітила, – сказала міс Марпл.

– Він, либонь, забув прийняти свої пігулки. Старому не пощастило – але ж ніхто не може жити вічно, правда ж? Однак для нас із Тімом це велика прикрість. Люди можуть подумати, що з іжею було щось не так.

– Але ж симптоми харчового отруєння і симптоми надмірно високого тиску зовсім різні, чи не так?

– Так. Але люди полюбляють базікати нісенітницю. А якщо вони подумают, що іжа була погана, і пойдуть звідси, та ще й своїм знайомим розкажуть...

– Я не думаю, що вам слід тривожитися, – лагідно промовила міс Марпл. – Ви ж самі сказали, що старий чоловік, такий як майор Полгрейв, – а йому було, безперечно, за сімдесят, – може померти будь-якої хвилини. Для більшості людей така смерть є цілком природною – хоч і сумною – подією.

– Якби лиш, – засмучено промовила Молі, – вона не була такою раптовою.

Атож, вона справді була дуже раптовою, подумала міс Марпл, повільно йдучи далі. Адже ще вчора ввечері він сидів разом із Гілінгдонами й Дайсонами, розмовляючи з ними та весело сміючись.

Гілінгдонами й Дайсонами... Міс Марпл стишила ходу й зрештою зупинилася. Вона не пішла на пляж, а примостилася в затіненому кутку тераси. Дістала своє плетиво, і дрючки замиготіли в її руках, ніби хотіли встигнути за швидким перебігом думок. Їй це не подобалося, ні, це їй аж ніяк не подобалося. Чомусь не зовсім несподіваною видалася їй смерть майора.

Вона стала перебирати подумки події вчорашнього дня.

Майор Полгрейв та його історії...

Їй уже доводилося чути багато подібного, і можна було не дослухатися уважно... Хоч, можливо, ліпше було б, якби вона дослухалася.

Кенія – він розповідав їй про Кенію, потім про Індію, про північно-західний кордон із Трансваалем, а потім невідомо з якої причини заговорив про вбивство... Але навіть тоді вона не стала слухати його уважно.

Він говорив про якусь відому подію, що сталася тут і про яку багато писали в газетах.

А вже після того, – коли він нахилився й подав клубок вовни, що випав у неї з рук, – то почав розповідати про якесь фото. Фото вбивці – так він тоді сказав.

Міс Марпл заплющила очі й спробувала точно згадати всі подробиці тієї історії. Досить таки плутаної історії... майор у своєму клубі... чи в якомусь іншому клубі... почув її від лікаря... а той лікар почув її від ще одного лікаря... й один із тих лікарів сфотографував когось, хто вийшов у парадні двері... і той «хтось» був убивцею...

Атож, усе було саме так – окремі подробиці тепер пригадалися їй досить чітко...

І майор хотів показати їй оте фото... Він дістав свій гаман і став у ньому нишпорити... і при цьому базікав, не змовкаючи...

А потім, усе ще базікаючи, він підняв голову... і подивився... але не на неї... а на щось позад неї... позад її правого плеча, якщо бути точним. І відразу замовк, його обличчя почервоніло... і він почав квапливо запихати все назад у свій гаман... руки йому тремтіли, і він заговорив гучним неприродним голосом про слонові бивні!

Через мить або дві до них підійшли Гілінгдони та Дайсони...

І саме тоді вона обернула голову, щоб подивитися через своє праве плече... Але не побачила там нічого й нікого. Ліворуч, на якійсь відстані від неї, у напрямку готелю, вона побачила Тіма Кендела та його дружину; а за ними – родину постояльців із Венесуели. Але майор Полгрейв дивився не в тому напрямку...

Міс Марпл була заглиблена в роздуми до обіду.

Після обіду вона не пішла на прогулянку.

Натомість переказала через служницю, що відчуває себе не дуже добре, і попросила запитати в доктора Грема, чи не зробить він їй таку ласку й не прийде її оглянути.

Розділ четвертий

Міс Марпл просить медичної допомоги

Доктор Грем був старим добрим чоловіком років шістдесяти п'яти. Протягом багатьох років він практикував у Вест-Індії, але тепер почасти відійшов від своєї практики й передав більшу її частину своїм вест-індійським партнерам. Він приязно привітався з міс Марпл і запитав, що в неї болить. На щастя для міс Марпл, у її віці завжди знаходиться та чи інша хвороба, яку можна обговорити з певним перебільшенням із боку пацієнта. Міс Марпл вагалася між «плечем» і «коліном», але зупинила вибір на коліні. Коліно міс Марпл, як вона сказала самій собі, завжди приходило їй на допомогу у складних ситуаціях життя.

Доктор Грем був надзвичайно люб'язним і не став казати, що в її віці такі проблеми неминучі. Він приписав їй один із брендів тих маленьких пігулок,

які лежать в основі більшості лікарських рецептів. Зі свого досвіду він знав, що багато літніх людей почувають себе самотніми в перші дні перебування на Сент-Оноре, й тому залишився з нею на короткий час, ведучи приязну бесіду.

«Дуже прийнятний чоловік, – подумала міс Марпл, – і мені соромно брехати йому. Але я не маю іншого виходу».

Міс Марпл була вихована в пошані до істини й, за своєю природою, дуже правдива. Але за певних обставин, коли вважала це своїм обов'язком, вона вміла брехати, надаючи своїй брехні дивовижної правдоподібності.

Вона прочистила горло, вибачливо кахикнула й защебетала з якоюсь старечою невпевненістю в голосі:

– Дозвольте мені, докторе Грем, звернутися до вас з одним проханням. Я не хотіла б про це говорити, – але не бачу для себе іншого виходу, – хоч це, власне, річ не важлива. Але, розумієте, вона дуже важлива для мене. І, сподіваюся, ви мене зрозумієте й не подумаете, що я прошу у вас чогось надто складного або недозволеного.

Вислухавши цю вступну промову, доктор Грем приязно відповів:

– Вас щось непокоїть? Я готовий допомогти вам.

– Мій неспокій пов'язаний із майором Полгрейвом. Його смерть дуже мене засмутила. Я пережила справжній шок, коли почула про це сьогодні вранці.

– Атож, боюся, він помер надто несподівано. Учора він був у такому доброму гуморі.

Він говорив лагідно, але спокійно й без емоцій. Очевидно, для нього смерть майора Полгрейва не була чимось незвичайним. Міс Марпл подумала, а чи не підіймає вона тривогу без жодних на те причин? Можливо, підозріливість стала частиною її вдачі? Можливо, їй уже не варто занадто собі довіряти? Щоправда, не йшлося про вже сформовану думку, а лише про підозру. Проте вона вже зайнялася цією справою й повинна дійти до кінця!

– Ми сиділи й розмовляли вчора ввечері, – сказала вона. – Він розповідав мені про своє розмаїте й дуже цікаве життя. Йому довелося побувати в багатьох дивовижних куточках світу.

– Справді так, – погодився доктор Грем, якому багато разів доводилося вислуховувати занудні спогади майора.

– А потім він заговорив про свою родину, про своє дитинство, а я розповіла йому про власних племінників та племінниць, і він слухав мене з великим інтересом. І тоді я показала йому фотографію одного зі своїх небожів. Такий любий хлопчик – власне, він уже давно не хлопчик, але для мене він назавжди залишиться хлопчиком, якщо ви мене розумієте.

– Звісно, розумію, – сказав доктор Грем, міркуючи, скільки ж йому доведеться чекати, поки стара дама дійде до суті.

– Я подала світлину йому, і він її роздивлявся, коли несподівано люди, – ті дуже милі люди, – які збирають дикі квіти й метеликів, здається, їх звати полковник і місіс Гілінгдон...

– Так, справді. Гілінгдони й Дайсони.

– Авжеж, вони. Вони несподівано підійшли до нас, сміючись і теревенячи. Посідали поруч, замовили трунки, і між нами почалася розмова. Дуже приємна розмова. Але під час тієї розмови майор Полгрейв, мабуть, цілком бездумно поклав мою фотографію до свого гамана, а гаман запхав до кишені. Я тоді не звернула на це уваги, але згодом усе пригадала й сказала собі: «Треба не забути попросити майора, щоб він повернув мені фотографію мого Дензила». Я думала про це вчора ввечері, коли грав шумовий оркестр і відбувалися танці, але не хотіла відвертати його увагу, бо вони тоді дуже веселилися, і я подумала: «Треба не забути нагадати йому про це вранці». Але вранці... – і міс Марпл урвала мову, засапавшись.

– Так, так, – сказав доктор Грем, – я вас цілком розумію. І ви, звичайно ж, хочете повернути собі фотографію, чи не так?

Міс Марпл енергійно кивнула головою, підтверджуючи його висновок.

– Так, ви маєте слухність. Розумієте, то його єдина фотографія, яку я маю, а негатива в мене нема. І мені дуже не хотілося б її втратити, бо бідолашний Дензил помер п'ять чи шість років тому, а він був моїм улюбленим небожем. Для мене та фотографія – єдина пам'ять про нього. І я подумала, – вибачте мою настирливість – чи не могли б ви повернути мені її? Я не знаю, кого я б іще могла попросити. Бо не знаю, під чиїм наглядом перебувають його речі й усе таке. Вони не захочуть клопотати собі голову моїм проханням. Вони не зрозуміють. Ніхто не в змозі зрозуміти, що означає для мене та фотографія.

– Звичайно, звичайно, – відповів доктор Грем. – Я вас цілком розумію. Це дуже природне почуття з вашого боку. Незабаром я маю зустрітися з представниками місцевої влади, – похорон призначено на завтра, – прибуде хтось з адміністрації, щоб переглянути його папери та речі, перш ніж сконтактуватися з його родичами – ну й усе таке інше. Ви можете описати ту фотографію?

– На ній знято фасад будинку, – сказала міс Марпл, – і Дензил тоді якраз з'явився у дверях. Знімок зробив один із моїх інших племінників, який дуже любить бувати на виставках квітів, – і він фотографував китайську троянду, я думаю, або одну з чудових лілей, які там росли. Саме в ту мить Дензил і виплянув у двері. То не дуже добра фотографія, чіткість там трохи стерта, але я люблю її і завжди тримала при собі.

– Гаразд, – сказав доктор Грем, – ви, здається, описали її дуже точно. Думаю, ми без проблем повернемо вам вашу фотографію, міс Марпл.

Він підвівся зі стільця. Міс Марпл усміхнулася йому.

– Ви дуже добрий, докторе Грем, ви справді дуже добрий. Ви мене розумієте, чи не так?

- Звичайно, я вас розумію, - сказав доктор Грем, тепло стискаючи їй руку.
- Не турбуйтеся. Щодня робіть вправи з цим коліном, але не перевтомлюйтеся. Я надішлю вам пігулки, які ви прийматимете тричі на день.

Розділ п'ятий

Міс Марпл ухвалює рішення

Заупокійна служба над тілом майора Полгрейва відбулася наступного дня. Міс Марпл була присутня на ній разом із міс Прескот. Канонік відправив службу - після цього життя тривало, як і завжди.

Смерть майора Полгрейва люди сприйняли як нещасливий випадок, прикрий нещасливий випадок, але такий, про який усі скоро забули. Життя тут складалося із сонячного світла, моря й розваг. Похмура смерть на мить накинула на все свою чорну тінь, але ця тінь висіла недовго. Зрештою, ніхто тут не знав небіжчика добре. Він був досить балакучим старим чоловіком, таким, які люблять побазікати в клубах, завжди викладаючи вам свої спогади, що їх ви не дуже налаштовані слухати. Він не мав жодного куточка у світі, де міг би кинути якір. Його дружина померла багато років тому. Він жив самотнім життям і помер смертю самотника. Але то була самотність того виду, коли людина живе серед людей і не цурається розваг. Майор Полгрейв міг бути чоловіком самотнім, але це не перешкоджало йому бути чоловіком веселим. Він розважався у свій власний особливий спосіб. А тепер він мертвий, похований, і ніхто за ним не журиться, а через тиждень уже ніхто не згадає про нього й не присвятить йому бодай швидкоплинну думку.

Єдиною людиною, якій його бракувало, була міс Марпл. Не те щоб вона відчувала якусь особисту приязнь до нього, але він був представником того життя, яке вона знала. Вона помітила, що з віком людина розвиває в собі звичку слухати; слухати, можливо, без особливого інтересу, але було між нею та майором те бажання взаємообміну життєвим досвідом, яке властиве людям старим. У ньому було щось веселе й істотно людське. Вона не тужила за майором Полгрейвом, але їй його бракувало.

Надвечір того дня, коли відбувся похорон і вона сиділа на своєму улюбленому місці, доктор Грем підійшов і сів поруч із нею. Вона відклала свої плетільні дрогоути й привіталася з ним. Він сказав відразу тоном вибачення:

- Боюся, я приніс вам невтішну звістку, міс Марпл.

- Справді? Про мою...

- Так. Ми не знайшли тієї світлини, яка була вам така дорога. Боюся, це буде розчаруванням для вас.

– Атож, це для мене розчарування. Але не таке вже й гірке. Ішлося про звичайну старечу сентиментальність. Тепер я розумію, що була надто сентиментальною. Фотографії не було в гамані майора Полгрейва?

– Ні. Не знайшли ми її й деінде серед його речей. Знайшли тільки кілька листів, газетних вирізок та іншої всякої всячини, але ніде не було тієї фотографії, про яку ви мені розповіли.

– Ну що ж, нічого не вдієш, – сказала міс Марпл. – Дуже вам дякую, докторе Грем, за той клопіт, якого я вам завдала.

– О, не такий то вже був і клопіт. Але я добре знаю зі свого власного досвіду, як багато означають для людини родинні дрібнички, а надто тоді, коли до тебе приходять старість.

Стара леді пережила це потрясіння досить легко, подумав він. Майор Полгрейв, либонь, натрапив на знімок, коли щось діставав зі свого гамана й, навіть не замислившись над тим, як він міг туди потрапити, порвав його як щось йому непотрібне. Але, безперечно, те фото було дуже потрібне цій старій дамі. А проте вона була веселою і, здавалося, сприйняла свою невдачу з філософською незворушністю.

Проте внутрішньо міс Марпл була далека як від веселого, так і від філософського настрою. Їй був потрібен певний час, щоб обміркувати ситуацію, і вона була також сповнена рішучості використати свої теперішні можливості з максимальною ефективністю.

Вона затягла доктора Грема в розмову з ентузіазмом, який навіть не намагалася приховати. Цей добрий чоловік, пояснюючи її балакучість природною самотністю старої леді, намагався відвернути її думки від втрати фото, весело й приязно розповідаючи їй про життя на Сент-Оноре та в інших цікавих місцях, де міс Марпл, можливо, захочеться побувати. Він і не помітив, як розмова знову повернулася до смерті майора Полгрейва.

– Це дуже сумно, – сказала міс Марпл. – Померти так далеко від дому. Хоч із його розповідей я зрозуміла, що він не мав близької родини. Здається, він жив сам-один у Лондоні?

– Він багато подорожував, я думаю, – сказав доктор Грем. – Принаймні взимку. Йому не подобалися наші англійські зими. Я не бачу підстав звинувачувати його за це.

– Та звісно, таких підстав немає, – сказала міс Марпл. – А може, він мав якісь особливі причини, скажімо, слабкі легені або інше захворювання, що примушували його зимувати за кордоном?

– О ні, не думаю.

– У нього був дуже високий тиск, хтось мені казав. Лихо та й годі. Сьогодні ми так часто про це чуємо.

– Він казав вам, що в нього високий тиск?

– Ні, ні. Сам він ніколи про це не згадував. Я чула від когось іншого.

- Он як.

- Я думаю, - провадила міс Марпл, - що за таких обставин його смерть була вельми ймовірною.

- Не обов'язково, - сказав доктор Грем. - Сьогодні існують методи контролю за кров'яним тиском.

- Його смерть була дуже несподіваною. Але мені здається, ви не дуже здивовані.

- Мене не могла особливо здивувати смерть чоловіка в такому віці. Але я її, звичайно, не чекав. Щиро кажучи, мені завжди здавалося, що він у чудовій формі, але я ніколи не оглядав його в професійному плані. Я ніколи не вимірював його кров'яний тиск або щось подібне.

- Чи можна визначити - я хочу сказати, чи може лікар визначити, - коли людина має високий кров'яний тиск, лише подивившись на неї? - запитала міс Марпл тоном наївної зацікавленості.

- Ні, з одного вигляду це неможливо визначити, - сказав доктор Грем, усміхаючись. - Треба провести певне обстеження.

- О, розумію. Вам треба обмотати оту гумову штовпину навколо руки, а потім її напompувати - терпіти цього не можу. Але мій лікар сказав, що для мого віку тиск у мене цілком прийнятний.

- Мені приємно це чути, - сказав доктор Грем.

- Звісно, майор, мабуть, занадто полюбляв пити пунш, - замислено проказала міс Марпл.

- Так. Алкоголь не на користь, коли в тебе високий тиск.

- Від тиску можна приймати пігулки, це правда?

- Так. Є кілька їхніх різновидів на ринку. Плещечку з такими пігулками знайшли і в його кімнаті: «Сереніт».

- Яких великих успіхів досягла сьогодні наука, - сказала міс Марпл. - Лікарі багато чого можуть, правда ж?

- Ми маємо одного великого конкурента, - сказав доктор Грем. - Природу. А іноді люди пригадують і деякі добрі давні домашні засоби.

- Наприклад, покласти на поріз павутину? - запитала міс Марпл. - Ми часто вдавалися до цього засобу, коли я була дитиною.

- Вельми розумно, - сказав доктор Грем.

- І припарку з насіння льону на груди або втирання камфорової олії від кашлю.

– Я бачу, вам відомі всі засоби домашнього лікування, – сміючись, сказав доктор Грем. Він підвівся: – Як ваше коліно? Не дуже болить?

– Ні, я почуваюся з ним набагато краще, значно краще.

– Навряд чи ми вгадаємо, що тут більше допомогло, природа чи мої пігулки, – сказав доктор Грем. – Пробачте, що я не зміг допомогти вам більше.

– Але ви були дуже добрим до мене – мені соромно, що я забрала у вас стільки часу. Ви сказали, що в гамані майора були якісь фотографії?

– О, так, одна дуже давня, де майор був знятий верхи на поні під час гри в поло, а на другій він наступив ногою на вбитого тигра. Було ще кілька таких світлин, що зберігали пам'ять про його молодість. Але я переглянув їх дуже пильно, повірте, і серед них не було фотографії вашого небожа, такої, яку ви мені описали.

– О, я не сумніваюся, що ви дивилися дуже пильно, мені просто стало цікаво. Ми всі схильні зберігати всілякі дивні дрібнички зі свого минулого...

– Свої давні скарби, – сказав лікар, усміхаючись.

Він попрощався й пішов.

Міс Марпл залишилася, замислено дивлячись на пальми та море. Протягом кількох хвилин вона не звертала уваги на своє плетиво. У неї був тепер факт. Вона мусила подумати про цей факт і про те, що він міг означати. Фото, яке майор дістав зі свого гамана й так швидко запхав назад, не знайшлося там по його смерті. То була не така річ, яку майор міг би викинути. Він засунув її до свого гамана, і вона мусила бути в його гамані, коли він помер. Гроші хтось міг би вкрати, але ніхто не став би красти фотографію. Якщо тільки в когось не було вагомих причин, щоб так зробити...

Вираз обличчя в міс Марпл був суворий. Вона мусила ухвалити рішення. Залишить вона чи не залишить майора Полгрейва спокійно лежати в його могилі? Чи не буде найліпше так і зробити? Вона процитувала, важко переводячи подих: «Тепер Дункан навіки заснув. Життя лихоманка минула»[2 – В. Шекспір. «Макбет»]. Ніщо вже не може завдати болю майорові Полгрейву. Він подався туди, де жодна небезпека його не дістане. Чи було лише збігом обставин, що він помер саме в минулу ніч? Чи це відбулося не випадково? Лікарі сприймають смерть старої людини дуже легко. А надто якщо в її кімнаті знаходять пляшечку з пігулками, що їх люди з високим тиском повинні приймати щодня, поки вони живуть на світі. Але якщо хтось витяг фотографію з майорового гамана, та ж таки людина могла занести до його кімнати пляшечку з пігулками. Щодо неї, то вона жодного разу не бачила, щоб майор приймав пігулки. І про свій кров'яний тиск він ніколи з нею не розмовляв. Єдине, що він дозволяв собі говорити про своє здоров'я, було визнання: «Я вже не такий молодий, яким був». Іноді він трохи засапувався, дихав якимсь трохи астматичним диханням, але чогось серйознішого за ним вона не помічала. Але хтось згадав про те, що в майора був високий кров'яний тиск. Молі? Міс Прескот? Вона не могла пригадати.

Міс Марпл зітхнула, а тоді стала втішати себе словами, які вона не промовляла вголос: «Ну ж бо, Джейн, чого ти там собі навігадувала? Чи маеш ти якусь реальну основу, щоб оперти на неї свої міркування та здогади?»

Вона простежила, крок за кроком, настільки ретельно, наскільки змогла, розмову про вбивство та вбивць, що відбулася між нею та майором.

– О, Господи, – сказала міс Марпл. – Я не бачу найменшої можливості, як за це взятися...

А проте вона знала, що спробує неодмінно.

Розділ шостий

Передсвітанкові години

I

Міс Марпл прокинулася дуже рано. Як і багато старих людей, вона спала чутливим сном і мала періоди безсоння, протягом яких міркувала про те, що робитиме впродовж наступного дня або й кількох наступних днів. Зазвичай ішлося про справи приватні або суто домашні, нікому не цікаві, крім неї самої. Але сьогодні міс Марпл думала про ймовірне вбивство й про те, що вона робитиме, якщо її підозри слушні. На жаль, вона мала у своїх руках лише одну зброю – і цією зброєю були балачки.

Старі дами схильні базікати багато й безсистемно. Люди часто нудяться, слухаючи їх, але, безперечно, не підозрюють їх у намаганнях випитати щось важливе. До того ж не йшлося про те, щоб ставити прямі запитання. (Та й не знає вона до пуття, які саме запитання ставитиме!) А про те, щоб довідатися трохи більше про деяких людей. Вона подумки переглянула цих людей.

Можливо, вона могла б здобути деякі додаткові відомості про майора Полгрейва, але чи це їй допомогло б? Навряд. Якщо майора Полгрейва вбили, то не тому, що він мав у своєму житті якусь таємницю, або для того, щоб успадкувати його гроші чи помститися йому. Одне слово, хоч він і жертва, але це один із тих рідкісних випадків, коли більше знань про жертву не допомагають вам викрити вбивцю й не приводять вас до нього. Їй здавалося, що причиною смерті майора Полгрейва – і то єдиною причиною – було те, що він забагато базікав!

Про один досить цікавий факт вона вже довідалася від доктора Грема. Майор мав у своєму гамані кілька різних фотографій: одну верхи на поні, другу поруч з убитим тигром і ще кілька світлин у тому самому жанрі. Але чому майор Полгрейв носив усі ці знімки із собою? Очевидно, тому, думала міс Марпл, яка мала вже великий досвід спілкування зі старими адміралами, бригадними генералами та простими майорами, що він полюбляв розповідати людям усілякі історії про себе. Наприклад, починав свою розповідь такими словами: «Дивна історія відбулася зі мною одного разу, коли я полював на тигрів в Індії...» Або спогади про те, як він грав у поло, і тут було вельми доречно показати свою фотографію верхи на поні. Тому й історію про підозрюваного вбивцю він ілюстрував у відповідну мить фотографією, яку діставав із гамана.

Він дотримувався цієї схеми й у розмові з нею. Коли вони заговорили на тему вбивства, то, щоб загострити її інтерес до своєї історії, він зробив те, що, безперечно, робив завжди, – дістав своє фото і сказав щось на зразок: «Чи могли б ви подумати, що цей чоловік – убивця?»

Тут головне було в тому, що він мав таку звичку. Історія про вбивцю належала до його постійного репертуару. Коли розмова торкалася вбивства, майор втручався і мчав уперед на всіх парах.

У такому разі, міркувала міс Марпл, він уже, певно, розповідав свою історію комусь іще з тих людей, які жили тут. А може, навіть не одній особі. Якщо так, то вона зможе довідатися від тієї особи ще якісь подробиці з тієї історії, можливо, навіть про те, який вигляд мав чоловік, знятий на фотографії.

Вона задоволено кивнула головою – з цього можна буде почати. І, звичайно, були ще люди, яких вона подумки називала «чотири підозрювані». Хоч оскільки майор Полгрейв говорив про чоловіка, то залишалися тільки двоє. Полковник Гілінгдон або містер Дайсон, обидва були дуже мало схожі на вбивць, але вбивці так часто бувають несхожими на вбивць. Чи могло йтися й про когось іншого? Вона не побачила нікого, коли повернула голову. Звичайно, там було бунгало. Бунгало містера Рейфаела. Чи не міг хтось вийти з бунгало й повернутися назад, перш ніж вона встигла повернути голову? Якщо так, то це міг бути лише слуга-масажист. Як його звуть? Здається, Джексон. Чи не міг то бути Джексон, який виглянув у двері? Який був у тій самій позі, що й на фотографії? Чоловік, що вийшов із дверей. Майор Полгрейв міг несподівано впізнати його. Доти він не приділяв найменшого інтересу Артурові Джексону, слугі-масажистові. Його пронозливий і цікавий погляд був поглядом сноба – Артур Джексон не був *pukka sahib* [3 – Чоловік зі світського товариства (англ.-інд.)], і майор Полгрейв не подивився б на нього двічі.

Принаймні доти, доки, тримаючи в руці фотографію, він поглянув через праве плече міс Марпл і побачив, як той чоловік виходить у двері...

Міс Марпл повернула голову на подушці. Отже, програму на завтра – чи радше на сьогодні – обмірковано: Гілінгдони, Дайсони та Артур Джексон, слуга-масажист.

II

Доктор Грем також прокинувся рано. Зазвичай він перевертався й засинав знову. Але сьогодні він був стривожений, і сон не повернувся. Тривоги, яка перешкодила йому заснути знову, він давно не переживав. Що ж її спричинило? Він ніяк не міг зрозуміти. Лежав, поринувши в думки. Щось пов'язане – атож, щось пов'язане – з майором Полтрейвом. Зі смертю майора Полтрейва? Він, проте, не міг збагнути, чому та смерть стривожила його. Якись слова тієї балакучої старої леді? Не пощастило їй із фотографією. Та вона поставилася до цього спокійно. Але якись її слова – можливо, слова цілком випадкові – навіяли йому це дивне відчуття тривоги. Зрештою, не було нічого незвичайного у смерті майора Полтрейва. Анічогісінько. Принаймні він переконаний, що нічого такого в ній не було.

Цілком очевидно, що в тому стані, у якому було здоров'я майора... і тут раптом плин його думок зупинився. А що він насправді знав про стан здоров'я майора Полтрейва? Усі казали, ніби він страждає від високого кров'яного тиску. Але сам він ніколи не розмовляв із майором про це. Та, зрештою, він узагалі дуже мало розмовляв із майором Полтрейвом. Полтрейв був старим занудою, а Грем намагався уникати старих зануд. Звідки в такому разі виникла в нього думка, що, можливо, зі смертю майора було не все гаразд? Йому навіяла її ця стара жінка? Але ж вона нічого такого не сказала. Зрештою, йому немає до цього діла. Місцева влада цілком задоволена. У кімнаті старого знайшли пляшечку із «Серенітом», він, певно, не раз розповідав людям про свій високий тиск.

Доктор Грем перевернувся в ліжку й незабаром знову заснув.

III

Поза територією готелю, в одній із халабуд, що стояли на березі струмка, дівчина Вікторія Джонсон перекотилася на спину й сіла в ліжку. Дівчина із Сент-Оноре була чудовим створінням зі станом, ніби виточеним із чорного мармуру, від якого був би в захваті кожен скульптор. Вона провела пальцями по своєму чорному, жорсткому кучерявому волоссі і штурхнула ногою під ребра чоловіка, що спав поруч із нею.

– Прокинься, чоловіче.

Той щось буркнув і перекинувся на другий бік.

– Чого тобі? До ранку ще далеко.

– Прокинься. Я хочу поговорити з тобою.

Чоловік сів, потягнувся й широко роззявив рота, показавши два разки чудових білих зубів.

– Що тебе непокоїть, дівчино?

– Той майор, який помер. Ця смерть не подобається мені. Він помер якось не так.

– Яке тобі діло до його смерті? Він був старий. Тому й помер.

– Послухай, чоловіче. Я про ті пігулки. Про пігулки, про які мене запитав лікар.

– Ну й до чого ті пігулки? Можливо, він прийняв їх забагато.

– Ні. Не в тому річ. Послухай.

Вона нахилилася до нього й швидко заговорила. Він позіхнув і знову ліг.

– Нічого в цьому немає. Про що ти говориш?

– Я все одно розповім про це місис Кендел уранці. Боюся, тут щось не так.

– Не суши собі голову, – сказав той, кого вона вважала своїм законним чоловіком, хоч вони й не відбули шлюбної церемонії. – Не напий собі лиха, – докинув він і перекинувся набік, позіхаючи.

Розділ сьомий

Ранок на пляжі

I

Був пізній ранок на пляжі, нижче від готелю.

Евелін Гілінгдон вийшла з води і впала на гарячий золотий пісок. Вона скинула купальну шапочку й енергійно труснула темним волоссям. Пляж був не дуже великий. Люди збиралися там щоранку й десь о пів на дванадцяту влаштовували щось на зразок громадських зборів. Ліворуч від Евелін в одному з екзотичних плетених сучасних шезлонгів лежала сеньйора де Каспеаро, красуня з Венесуели. Трохи далі сидів старий містер Рейфаел, який був тепер старійшиною готелю «Золота Пальма» і мав авторитет, якого може досягти лише літній інвалід із великим багатством. Естер Волтерс не відходила від нього. Вона, як завжди, мала при собі записник та олівець на той випадок, якщо містеру Рейфаелові спаде на думку негайно надіслати одну з ділових телеграм. У пляжному костюмі містер Рейфаел здавався неймовірно висхлим, на його кістках висіли гірлянди сухої шкіри. Хоч і здавалося, що він стоїть на порозі смерті, на островах стверджували, що він був точно таким упродовж щонайменше восьми останніх років. Його пильні сині очі

сяяли на зморшкуватому обличчі, а головною втіхою в його житті було енергійно заперечувати все, що йому скажуть.

Міс Марпл також була тут. Як і завжди, вона сиділа, плела, дослухалася до розмов і дуже рідко приєднувалася до них. Коли вона це робила, всі бували дуже здивовані, бо зазвичай забували, що вона тут. Евелін Гілінгдон подивилася на неї поблажливим поглядом і подумала, що вона приємна й мила бабусенція.

Сеньйора де Каспеаро знову стала натирати кремом свої гарні довгі ноги, щось мугикаючи до себе. Вона не належала до тих жінок, які розмовляють багато. Вона подивилася невдоволеним поглядом на пляшечку з кремом для захисту від сонця.

– Цей крем не такий добрий, як «франхіпаньйо», – сумно промовила вона. – Але «франхіпаньйо» тут не дістанеш. Дуже шкода.

І знову опустила свої довгі вії.

– Ви не хотіли б скупнутися, містере Рейфаел? – запитала Естер Волтерс.

– Я полізу у воду, коли буду готовий, – сердито буркнув старий.

– Уже пів на дванадцяту, – сказала місіс Волтерс.

– Ну то й що? – огризнувся містер Рейфаел. – Ви вважаєте мене чоловіком, що залежить від часу? Мені байдуже, чи я зроблю це вчасно, чи на двадцять хвилин раніше, чи на двадцять хвилин пізніше.

Місіс Волтерс давно доглядала містера Рейфаела й тому випрацювала власні методи спілкування з ним. Вона знала, йому знадобиться тривалий час для того, щоб оговтатися від напруги, якої вимагало від нього купання, а відтак починала нагадувати йому про це за добрі десять хвилин, щоб надати йому можливість спочатку відкинути її пропозицію, а потім поступово пристати на неї, створюючи враження, ніби він усе вирішує сам і нікого не слухає.

– Мені не подобаються ці пантофлі, – сказав містер Рейфаел, піднявши ногу й дивлячись на неї. – Я сказав про це йолопові Джексону, але той чоловік не слухає жодного мого слова.

– Я принесу вам інші, гаразд, містере Рейфаел?

– Ні, не треба, сидіть тут і поведіться тихо. Терпіти не можу, коли люди бігають навколо, кудкудакаючи, мов кури.

Евелін витягла руки, розворушивши теплий пісок.

Міс Марпл, цілком зосереджена на своєму плетінні, – чи так тільки здавалося, – простягла ногу й поквално попросила пробачення:

– Пробачте мені, пробачте, місіс Гілінгдон. Боюся, я копнула вас ногою.

– Ет, пусте, – сказала Евелін. – На цьому пляжі зібралося забагато народу.

– О, не рухайтесь. Будь ласка, лежіть спокійно. Я трохи відсуну свого шезлонга назад і більше такого не зроблю.

Змінюючи місце свого розташування, міс Марпл не переставала базікати, весело і якимось по-дитячому.

– Тут так чудово відпочивати! Мені не доводилося бувати раніше у Вест-Індії. Я думала, це те місце, де я ніколи не побуваю, і ось я тут. І все завдяки доброті свого небожа. Я думаю, ви знаєте цю частину світу дуже добре, місіс Гілінгдон, чи не так?

– Я була на цьому острові раз або двічі раніше і, звичайно ж, була на більшості інших.

– Авжеж, авжеж. Метелики й дикі квіти – ваша пристрасть. Ваша і ваших друзів – чи вони вам родичі?

– Друзі. Не більше як друзі.

– І думаю, ви багато подорожуєте разом, адже інтереси у вас спільні.

– Так. Ми подорожуємо разом протягом кількох останніх років.

– Певно, ви пережили чимало цікавих пригод.

– Не думаю, – сказала Евелін. Її голос звучав рівно й трохи змучено. – Пригоди, схоже, завжди трапляються з іншими людьми.

Вона позіхнула.

– Жодної небезпечної зустрічі зі зміями, або дикими звірами, або з розлюченими тубільцями?

(«Якою ідіоткою я, либонь, здаюся», – подумала міс Марпл.)

– Нічого, крім комашиних укусів, – запевнила її Евелін.

– А бідолашного майора Полгрейва одного разу вкусила змія, – сказала міс Марпл, зробивши твердження, яке було її чистою фантазією.

– Справді?

– А він хіба ніколи вам про це не розповідав?

– Можливо, і розповідав. Не пам'ятаю.

– Ви, певно, знали його дуже добре, правда ж?

– Майора Полгрейва? Ні, ми майже зовсім його не знали.

– Він розповідав стільки цікавих історій.

– Бридкий, старий зануда, – сказав містер Рейфаел. – І цілковитий йолоп. Бо він би не помер, якби шанувався.

– Ет, ви знову за своє, містере Рейфаел, – сказала місіс Волтерс.

– Я знаю, про що кажу. Якщо ти нормально доглядаєш своє здоров'я, ти не маєш із ним проблем. Подивіться на мене. Лікарі сказали, що мені капець, багато років тому. Гаразд, сказав я, у мене свої правила догляду за здоров'ям, і я дотримуватимуся їх. І ось я тут.

Він із гордістю подивився навкруг себе.

Те, що він досі тут, на цьому світі, справді здавалося якоюсь помилкою природи.

– Відолашний майор Полгрейв мав високий кров'яний тиск, – сказала місіс Волтерс.

– Нісенітниця, – заперечив містер Рейфаел.

– Але ж він справді його мав, – сказала Евелін Гілінгдон.

Якась несподівана авторитетність пролунала в тоні її голосу.

– Хто вам про це сказав? – запитав містер Рейфаел. – Він сам?

– Хтось сказав.

– Він мав дуже червоне обличчя, – втрутилася до розмови міс Марпл.

– Ну то й що? – запитав містер Рейфаел. – У нього не було високого кров'яного тиску, він сам мені сказав.

– Невже справді? – здивувалася місіс Волтерс. – Ніхто не може з певністю стверджувати, що в нього нема тії або тії хвороби.

– А чом би й ні? Одного разу, коли він поглинув неймовірну кількість пуншів і дуже багато з'їв, я йому сказав: «Ви повинні стежити за своєю дієтою і менше пити. У вашому віці людина має стежити за своїм кров'яним тиском». А він мені відповів, що з цього боку йому нема чого остерігатися, бо кров'яний тиск у нього цілком нормальний для його віку.

– Але він приймав якісь ліки, щоб понизити тиск, – знову втрутилася до розмови міс Марпл. – Ліки, що називалися «Сереніт» або яось так.

– Якби ви запитали мене, – озвалася Евелін Гілінгдон, – то я сказала б вам, що, на мою думку, він ніколи не визнавав, що він хворий або має якісь проблеми зі здоров'ям. Як на мене, то він належав до людей, які бояться хвороб, а тому завжди заперечують, що з ними щось не так.

Для Евелін то була задовга промова. Міс Марпл замислено подивилася на верхівку її темної голови.

– Проблема в тому, – сказав містер Рейфаел диктаторським тоном, – що люди надто цікавляться хворобами своїх ближніх. Вони думають, що кожен, кому більш як п'ятдесят років, має скоро померти від високого кров'яного тиску, або закупорювання коронарних судин, або чогось подібного – нісенітниця! Якщо людина каже, що зі здоров'ям у неї все гаразд, то, думаю, так воно і є. Людина повинна знати про своє власне здоров'я. Котра година? За чверть дванадцята? Я мусив би вже давно зануритися у воду. Чому ти не нагадуєш мені про такі речі, Естер?

Місіс Волтерс не стала сперечатися. Вона підвелася на ноги й досить спритно допомогла містерові Рейфаелу зіп'ястися на свої. Удвох вони пішли до води, вона вправно підтримувала його. Удвох увійшли в море.

Сеньйора де Каспеаро розплющила очі й промурмотіла:

– Які вони бридкі, старі чоловіки! Їх усіх треба вбивати у сорок або навіть тридцять п'ять років. Ви зі мною згодні?

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=10325048&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примітки

1

Lucky – щасливиця (англ.).

2

В. Шекспір. «Макбет».

3

Чоловік зі світського товариства (англ.-інд.).